

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 2. Технологія соціальної діагностики

План

1. Методика діагностики особистості. Доберіть методики для комплексного вивчення особистості. Розробіть власний варіант картки-характеристики особистості (схему вивчення соціальної історії клієнта). Використовуючи відомі вам методики діагностики особистості, заповніть розроблену вами карту-характеристику особистості на одного з ваших одногрупників або клієнтів.
2. Методика діагностики мікросередовища. Доберіть методики діагностика мікросередовища особистості, вивчення найближчого оточення особистості. Розробіть різні варіанти соціального паспорту середовища (напр., схема соціально-педагогічного паспорту навчальної (студентської) групи, приблизну характеристику мікрорайону закладу освіти, паспорт соціальної інфраструктури мікрорайону, карта обстеження життєвого простору дитини). Заповніть один із варіантів за вашим вибором.
3. Методика діагностики сім'ї. Доберіть пакет діагностичних методик для комплексного вивчення сім'ї та сімейних відносин. Розробіть власну схему вивчення сім'ї (тип сім'ї на ваш вибір). Які з відомих Вам методик дослідження сім'ї потрібні для роботи з даною схемою? Заповніть паспорт сім'ї.

До уваги! Соціальний паспорт середовища:

- діагностика мікросередовища соціального інституту, до структури якого включений клієнт (соціально-педагогічна характеристика мікросоціуму, карта-характеристика мікрорайону школи, карта-характеристика життєвого простору сім'ї тощо);

- діагностика мікросередовища особистості (карта обстеження життєвого простору дитини).

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає складність у визначенні норми й відхилення в соціальних явищах?
2. Що означає «діагностика» і в яких значеннях даний термін використовується в сучасній соціально-педагогічній роботі?
3. Дайте визначення «соціальна діагностика»?
4. У чому сутність соціальної діагностики і її відмінність від діагностики медичної?
5. Які особливості діагностики в соціально-педагогічній роботі?
6. Назвіть завдання й сферу застосування соціальної діагностики.

7. Назвіть принципи соціальної діагностики.
8. Опишіть технологічний процес діагностики в соціально-педагогічній роботі. Зобразьте схематично.
9. На які етапи поділяється процес соціального діагностування?
10. Які вимоги висуваються до методів соціальної діагностики?
11. Назвіть основні методи соціальної діагностики.
12. Визначте переваги й недоліки основних методів здійснення соціальної діагностики й запропонуйте способи мінімізації цих недоліків.
13. Чому соціальний працівник/педагог має володіти навичками соціальної діагностики?
14. Розкрийте значення для соціального педагога діагностики середовища.

Завдання для самостійної роботи

1. Прочитайте звернення, що подані нижче, дайте відповіді на запитання:

- Кого ви стали б використовувати як інформантів у зазначених ситуаціях?
- Яку додаткову інформацію ви прагли б зібрати, перш ніж почати будь-які дії?
- Які законодавчі й програмні документи необхідно вивчити для аналізу ситуації?

А. Звернення батьків

Подружжя Ісаєви турбуються за старшу дочку (15 років), яка постійно прогулює заняття й, як вони вважають, «зв'язалася з поганою компанією». Вони воліють, щоб соціальний педагог відвідав їх і «як слід» з нею поговорив.

Супруги Исаевы беспокоятся за старшую дочь (15 лет), которая постоянно прогуливает занятия и, как они считают, «связалась с плохой компанией». Они хотят, чтобы социальный работник посетил их и «как следует» с пей побеседовал.

<i>Інформанти</i>	<i>Додаткова інформація</i>	<i>Документи</i>

Б. Звернення голови житлового кооперативу

Голова ЖК просить допомоги для подружжя Ларіних, у яких збільшуються проблеми з розумово відсталою дочкою (41 рік). «Усі їхні попередні прохання про допомогу проігноровані». Ольга Ларіна (дочка) знаходиться в приймальні.

<i>Інформанти</i>	<i>Додаткова інформація</i>	<i>Документи</i>

В. Звернення анонімного сусіда

Чоловік, який телефонує, заявляє, що його найближча сусідка Романова Тетяна, мати-одиначка, вже декілька разів на ніч залишала дітей (чотирьох і семи років) одних вдома.

<i>Інформанти</i>	<i>Додаткова інформація</i>	<i>Документи</i>

Г. Зверення від імені клієнта через посадову особу по нагляду за умовно засудженими

Воронцов Віталій Олександрович – самотній батько із чотирма дітьми у віці від 9 до 16 років – має заборгованість за світло, і йому от-от відключать електрику. Він звернувся особисто до посадової особи відповідної служби, але йому відповіли, що вони нічим йому не можуть допомогти. Ми можемо?

<i>Інформанти</i>	<i>Додаткова інформація</i>	<i>Документи</i>

2. Деякі фахівці стверджують що запитання – найкраща форма діагностики ситуації клієнта. Інші переконані, що вміння слухати клієнта – головне в діагностиці його ситуації. Якою є Ваша позиція в даному питанні?

3. У деяких публікаціях соціальна діагностика визначається як функція, в інших – як технологія або метод соціальної роботи. Що ж таке соціальна діагностика? Як вона пов’язана із практикою соціально-педагогічної роботи?

4. «Діагноз треба ставити правильний, – зауважує в одному зі своїх виступів А.М.Вишневський, – він повинен бути заснований на фактах». Що є фактами у випадку соціальної діагностики?

5. Існує думка, що діагноз – «навішування ярликів» на клієнта, це пророкування, що справдилось. Тобто спосіб позначення проблеми нерідко визначає її становлення й розвиток. Якою є Ваша точка зору стосовно цього питання?

Література

1. Бондаренко Н. О. Соціальна діагностика: підручник для студентів напряму «Соціальна робота». Київ : ФОП О. В. Ямчинський, 2021. 240 с. URL: <https://dglip.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0a3b8c2e-dd54-413b-8fe2-abfbdfb02fa1/content>
2. Вайнола Р. Х. Технологізація соціально-педагогічної роботи: теорія та практика. Навчальний посібник / за ред проф. С. О. Сисоєвої. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. 134 с. С. 14–20.
3. Галузьяк В. М., Холковська І. Л. Педагогічна діагностика: курс лекцій. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 155 с.
4. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і випр./ М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. Київ : МАУП, 2003. 168 с.
5. Методологія і методи соціально-педагогічних досліджень: навч. посібник. Ніжин : Редакційно-видавничий відділ НДПУ ім. М. Гоголя, 2002.

6. Психологу для роботи. Діагностичні методики : збірник / уклад.: М. В. Лемак, В. Ю. Петрище. Вид. 2-ге, виправл. Ужгород : Вид-во Олександра Гаркуші, 2012. 616 с.
7. Соціальна діагностика, профілактика, експертиза в організаціях: навчально-методичний посібник / упорядн. Парфанович І. І. Тернопіль : Вектор, 2021. 204 с.
URL: https://elr.tnpu.edu.ua/pluginfile.php/598280/mod_resource/content/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%2C%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%2C%20%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0%20%D0%B2%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%D1%85.pdf
8. Соціально-педагогічна діагностика : наук.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. П. Краснова, Л. П. Харченко, Я. І. Юрків, І. С. Сьомкіна; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. 429 с.
9. Соціально-педагогічна діагностика дітей та родин, які опинились в складних життєвих обставинах : метод. рек. / автори-упор. В. Г. Панок, З. О. Гаркавенко, О. Г. Карагодіна, А. С. Шапошнікова. 2-е вид., стереотип. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 76 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/706236/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86_%D0%BF%D0%B5%D0%B4_%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82_2.pdf
10. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи: навч. посібник. Київ : Центр навч. літ-ри, 2006. 464 с.

Тема 4. Технології групової соціально-педагогічної роботи.

Самокерована групова робота.

План.

1. Сутність групової соціальної роботи. Різновиди груп у соціальній роботі.
2. Етапи розвитку груп самодопомоги. Роль професіоналів у роботі груп самодопомоги.
3. Особливості груп самодопомоги.
4. Організація самокерованої соціально-педагогічної роботи.
5. Форми й методи роботи в групах самодопомоги.

Питання для самоконтролю

1. Що таке метод групової роботи? Яке його місце серед інших методів соціально-педагогічної роботи?

2. У яких випадках використовується групова робота?
3. Назвіть чинники, які сприяють або заважають груповій роботі.
4. Визначте роль соціального педагога в процесі групової роботи.
5. У чому полягають труднощі групової роботи?
6. Що таке ефект групи? У чому він полягає?
7. Охарактеризуйте ознаки груп самодопомоги.
8. Які чинники впливають на розвиток груп самодопомоги.
9. Розкрийте основні підходи до створення груп самодопомоги.
10. Чи обов'язково має бути допомога фахівців на етапі становлення групи самодопомоги?
11. Проаналізуйте основні форми роботи, які використовують групи самодопомоги.
12. Як можна навчити учасників груп самодопомоги навичкам і технікам представлення інтересів?

Завдання для самостійної роботи

1. У чому Ви бачите власну роль як фахівця, якщо б в соціальній службі Вам доручили координувати діяльність груп самодопомоги, що діє при цій службі.
2. Складіть план або змодельуйте засідання групи допомоги, на якому буде обговорюватися випадок порушення прав одного з учасників групи (тип групи й проблему оберіть самостійно).
3. Визначте завдання різноманітних груп само- і взаємодопомоги (жінки, що постраждали від насильства; молоді сім'ї, що мають дитину з особливими потребами; люди, що живуть із ВІЛ-інфекцією; молоді люди з обмеженою мобільністю і т.ін.)

Література

1. Теорії і методи соціальної роботи: Підручник для студ. вищих навч. закладів / за ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. Київ : Академвидав, 2005. 328 с.
2. Технології соціально-педагогічної діяльності: навч. посібн. / Н. В. Заверико, Ю. Р. Мацкевіч та ін.; за заг. ред. Н.В. Заверико. Запоріжжя: ЗНУ, 2014.
3. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи. Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 464 с.

Тема 5. Технологія індивідуальної соціально-педагогічної роботи.

План.

1. Процес ведення випадку.
2. Первинне оцінювання й складання плану догляду.
3. Реалізація плану втручання й оцінювання його результатів.
4. Ведення професійних записів.

Питання для самоконтроля

1. Назвіть етапи процесу індивідуальної соціально-педагогічної роботи.
2. Назвіть фази індивідуальної соціально-педагогічної роботи.
3. Дайте детальну характеристику перевагам і недолікам індивідуальної соціально-педагогічної роботи.
4. У чому полягають переваги й обмеження основних методів збору інформації про клієнта?
5. Які дані необхідні для повноцінного уявлення про стан і потреби клієнта? Що вони можуть дати соціальному педагогові?
6. Для чого потрібно укласти контракт (договір) із клієнтом?
7. У чому полягає складність реалізації плану догляду (втручання)?
8. Які можуть бути дії соціального педагога й клієнта на етапі реалізації плану втручання?
9. Охарактеризуйте форми моніторингу, які можна використовувати для відстеження виконання плану втручання.
10. Яка модель оцінювання якості надання послуг є оптимальною?
11. Чи етично робити записи про клієнтів, з якими вони не згодні?

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте план втручання, наведений у кн.: Теорії і методи соціальної роботи/ за ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. Київ : Академвидав, 2005. С.133-138. **Чи допомагає він вирішити проблеми, з якими звернулася клієнтка?**
2. Відвідайте соціальну службу, поспілкуйтеся із клієнтом, опишіть його ситуацію, проблему, проаналізуйте її й складіть план втручання. Якщо немає можливості спілкування із клієнтом у соціальній службі, опишіть будь-яку реальну ситуацію, не називаючи імен.
3. Запропонуйте форму ведення щоденника для моніторингу виконання плану втручання.

Література

1. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навчальний посібник для ВНЗ. Київ : Видавничий дім «Слово», 2008. 240 с.
2. Теорії і методи соціальної роботи : підручник для студ. вищих навч. закладів / за ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. Київ : Академвидав, 2005. 328 с.
3. Технології соціально-педагогічної діяльності : навч. посібн. для студентів напряму підготовки “Соціальна педагогіка”/ за заг. ред. Н. В. Заверико. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. с.